

Entrevista Abraham B. Yehoshua Novel·lista

“He volgut construir una Passió a la manera medieval”

Text: **Jordi Canals** Fotos: **Cristina Calderer**

El novel·lista, dramaturg i assagista Abraham B. Yehoshua (Jerusalem, 1936) ha publicat *Una dona a Jerusalem* (Proa i Anagrama), que narra el periple del cadàver d'una russa morta en un atemptat, una paràbola sobre la mort, el terrorisme i la por dels homes i les seves responsabilitats. Guanyador de premis com ara el Giuseppe Tomasi di Lampedusa, el Balic i, sobretot, el Booker Prize, Yehoshua ha estat qualificat per *The New York Times* com “el Faulkner israelià”.

En el subtítol defineix aquesta obra com una Passió. Com cal entendre-ho?

Així la qualifico, en efecte. Una etiqueta gens estranya per fer referència a una obra plena de motius cristians. Però, tanmateix, la paraula és ambigua: és cert que hi evoco la Passió de Jesús i el seu patiment, però també la passió amorosa que envaeix finalment el protagonista de la novel·la i que el porta a desitjar i

estimar aquella desconeguda a la qual ha ignorat fins a aquell moment.

Tret de la difunta Julia Regajev, la resta de personatges no rep cap nom. Per què?

He volgut construir una Passió a la manera medieval. Una obra en què els personatges es comporten amb caràcter simbòlic, sense ombra de personalitat individual. S'introdueixen gradualment en la narració d'acord amb la seva funcionalitat: el propietari de la panificadora, el responsable de recursos humans, la mare del responsable... Tots ells es veuen obligats a fer front a problemes que han de resoldre i que es plantegen com a resultat de la seva funció social, que mantindran fins al final de la obra.

Però al text hi ha altres veus.

És el cor, un element que per a mi era de primordial importància. Com en les obres de l'antiguitat, és l'estratègia que aporta un comentari al drama al qual assisteix l'espectador. És un dels elements clau d'aquesta passió medieval i serveix com a exegesi a l'acció que

s'està desenvolupant, introduint-hi nous punts de vista.

A qui hagi llegit *La novia liberada* (Anagrama), el sobtarà el to narratiu d'aquesta nova obra. Què diferencia el moment històric en el qual s'han generat totes dues obres?

Aquesta novel·la la vaig escriure en els anys terribles de la Segona Intifada. Un episodi que portava un element nou: els civils eren els que en patien les conseqüències més tràgiques. Al llarg de la Segona Intifada hi va haver a Israel al voltant de 1.100 víctimes, el 80% de les quals pertanyien a la po-

blació civil. I la mateixa proporció pel que fa a les prop de 4.500 víctimes palestines. I això ha donat una dimensió nova a la tragèdia d'Israel. La societat jueva sap bé com cal comportar-se davant de les víctimes militars, com tributar respecte als soldats que han mort en acció per tal de defensar el seu país. Però al civil que moria en un atemptat terrorista mentre prenia un cafè en un bar, o a la mestressa de casa que anava a comprar verdures al mercat, ¿calia retre'ls l'homenatge reservat als herois? Ni la societat israeliana ni la palestina van saber com comportar-se davant aquestes víctimes civils. Al matí esclatava una bomba dins un autobús i passades unes hores ja tot s'havia retirat del carrer: de l'autobús i de les víctimes no en quedava l'ombra i al vespre la televisió podia tornar a la programació quotidiana. Progressivament es va començar a agafar distància amb aquelles morts tràgiques. Progressivament el cor se'ns va endurir.

I per les víctimes de l'altra banda?

Encara més. En la Intifada dels anys 80, quan de resultes d'una acció militar moria un nen palestí, tots nosaltres ens sentíem culpa-

bles, amb un gran enuig, com si ens haguessin ferit a nosaltres mateixos. Però al llarg de la Segona Intifada ens hem insensibilitzat: ara el dolor i la tragèdia dels palestins no ens afecta. I tanmateix, els palestins es comporten amb la duresa de les pedres davant el nostre dolor: quan a la Franja de Gaza arribava la notícia que una bomba havia esclatat dins un autobús israelià, l'alegria era total. I aquesta progressiva insensibilització em va tocar molt endins, perquè m'adonava que l'ànima humana s'ha fet més tancada, més indiferent a tot. Havíem començat a prendre distàncies envers els morts propis i en un procés irrefrenable acabàvem mostrant-nos indiferents a la resta: a la pobresa, a la mort, a la maldat.

I és en aquest estat d'ànim que comença a imaginar la Julia Regajev?

Vaig escollir la més marginada d'aquelles víctimes. Una dona que havia vingut a Jerusalem des de molt lluny i que ni tan sols era jueva. I vaig voler que de la indiferència inicial que la seva mort havia suscitat, el protagonista arribés a sentir amor veritable envers ella. El responsable de recursos humans acompanya el taüt fins a aquell racó de món mogut pel deure professional, sent la responsabilitat d'haver d'acompanyar personalment el cadàver de retorn a la seva terra d'origen. Però finalment ho fa amb la intensitat de qui s'ha enamorat perdudament d'aquella dona, amb la qual s'identifica cada vegada amb una intensitat més gran.

Fa esment al deure moral que sent el responsable, però aquest deure no sembla gaire perceptible.

I en efecte és només el propietari de la panificadora que, un cop aclarida la identitat de la Julia, incita a l'acció reparadora: és un exemple d'*El poder terrible*

“L'ànima humana s'ha tornat tancada, indiferent a tot”

“Els cristians són un component **primordial** d'Israel”

d'una petita culpa, tal com vaig titular temps enrere [1998] un assaig en què m'apropava a les qüestions morals i ètiques plantejades en clàssics de la literatura. De fet, el protagonista pensa inicialment a escapar-se de les pròpies responsabilitats, que no sent seves ja que la Julia ha mort víctima d'un atemptat. I és aquí on s'introdueix el periodista, la serp com se'l denomina sovint,

que vol instrumentalitzar aquella mort per sentir-se bé amb ell mateix. De fet és un fracassat que troba només satisfacció en el fracàs dels altres. Però fa reaccionar al propietari de la panificadora, que tem que el bon nom de la casa acabi desprestigiada. És d'altra banda un home ja vell, que sent prop seu la mort i que no s'ho pensa gaire a l'hora de fer una bona acció.

El cadàver de la Julia ha d'enfrontar-se a un viatge llarg i difícil, però torna a la ciutat de Jerusalem, on serà finalment enterrat.

És el desig de la mare. Però també la Julia, tot i ser una russa ortodoxa, havia sentit sempre Jerusalem com una ciutat que en certa mesura també li pertanyia. He volgut reafirmar així una convicció molt meua: els cristians

constitueixen un component primordial d'aquesta terra.

Però poc influent en la resolució del conflicte del Pròxim Orient.

El meu desig és, de fet, que intervinguin amb més protagonisme, ja que també en són part implicada. Considero molt important que es defensi el grup de palestins cristians, més preparat per

afrontar un procés de pau que no pas l'islam fonamentalista. Jerusalem és patrimoni també dels cristians i és important que aquests s'hi impliquin, juntament amb musulmans i jueus, per tal de trobar una solució pacífica. Qui sap, a més, si Jerusalem no podria esdevenir un àrea no nacional, només amb responsabilitat religiosa, amb un estatus extraterritorial.*

EXPOSICIÓ

**LA MAR DE LLENGÜES
PARLAR A LA MEDITERRÀNIA**

Del 9 de maig a l'1 de juny
Plaça de la Universitat / Barcelona

Visites guiades per a escoles i grups

De dilluns a divendres de 10h a 13h (prèvia reserva) / Dissabtes de 12h a 14h / Reserves: 93 211 49 73

+++++
Gràcies a l'hebreu, ja pots fer plans per dissabte
dissabte [de l'hebreu *sabbath*]
+++++

AMB LES LLENGÜES LA NOSTRA CULTURA CREIX

Les llengües compten!